

KOREYS TILIDA AKADEMIK YOZUVNI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI

Xujayeva Ugiloy Tagoymurotovna

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Koreys filologiyasi kafedrası o‘qituvchisi Toshkent, O‘zbekiston

Annotatsiya. *Ushbu maqolada koreys tilini chet tili sifatida o‘rganayotgan talabalarda akademik yozuv ko‘nikmasini shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda elektron lug‘atlar, onlayn korpuslar, tarjima dasturlari, matn tahrirlovchi platformalar, grammatik tekshiruv vositalari, ta‘limiy ilovalar, Google Docs kabi hamkorlikda yozish vositalari hamda generativ AI tizimlarining koreys tilida ilmiy matn yaratish jarayoniga ta‘siri ko‘rib chiqiladi. Maqolada akademik yozuv faqat grammatik jihatdan to‘g‘ri gap tuzish emas, balki mavzuni ilmiy asoslash, fikrni izchil bayon qilish, dalil keltirish, manba bilan ishlash, iqtibos berish, xulosa chiqarish va matnni tahrirlash jarayoni sifatida talqin etiladi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar koreys tilida akademik yozuvni rivojlantirishda samarali yordamchi vosita bo‘lib xizmat qiladi, biroq ular talabaning mustaqil fikrlashi, akademik halolligi va matn yaratish mas‘uliyatini to‘liq almashtirmaydi. Shu sababli raqamli vositalardan ongli, tanqidiy va metodik jihatdan to‘g‘ri foydalanish zarur.*

Kalit so‘zlar: *koreys tili, akademik yozuv, raqamli texnologiyalar, elektron lug‘at, korpus, generativ AI, matn tahriri, akademik halollik, koreys tilini o‘qitish, lingvodidaktika.*

Kirish

Zamonaviy til ta‘limida akademik yozuv ko‘nikmasini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa koreys tilini chet tili sifatida o‘rganayotgan talabalar uchun ilmiy uslubda matn yozish, fikrni izchil bayon qilish, dalil keltirish, manbadan to‘g‘ri foydalanish va koreys tiliga xos akademik iboralarni qo‘llash murakkab jarayondir. Talaba kundalik nutq darajasida gap tuza olsa ham, ilmiy maqola, referat, esse, annotatsiya yoki tadqiqot matnini koreys tilida yozishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Akademik yozuv grammatik bilim, lug‘at boyligi, matn tuzish qobiliyati, ilmiy fikrlash va tahrir madaniyatini birlashtiradi. Koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda 본 연구는 ...을/를 목적으로 한다 (ushbu tadqiqot ...ni maqsad qiladi), ...을/를 분석한다 (...ni tahlil qiladi), 연구 결과는 ...을/를 보여 준다 (tadqiqot natijalari ...ni ko‘rsatadi), 따라서 ...라고 할 수 있다 (shuning uchun ... deb aytish mumkin) kabi ilmiy-uslubiy iboralarni o‘zlashtirish zarur.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar bu jarayonni ancha yengillashtirmoqda. Elektron lug‘atlar, onlayn tarjima vositalari, koreys tili korpuslari, matn tahrirlovchi dasturlar, generativ AI tizimlari va hamkorlikda yozish platformalari talabalarga matn tuzish, xatolarni ko‘rish, iboralarni tanlash va yozma ishni qayta ishlash imkonini bermoqda. Biroq bu vositalardan noto‘g‘ri foydalanish tayyor matnga qaramlik, plagiat, uslubiy sun‘iylik va mustaqil fikrlashning susayishiga olib kelishi mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning metodik imkoniyatlarini tahlil qilish, ularning afzalliklari va cheklovlarini ko‘rsatishdan iborat.

Akademik yozuv tushunchasi va uning koreys tili ta’limidagi ahamiyati

Akademik yozuv ilmiy fikrni aniq, izchil, dalillangan va rasmiy uslubda bayon qilish jarayonidir. Bunday yozuvda muallif shaxsiy taassurot bilan cheklanmaydi, balki mavzuni ilmiy nuqtayi nazardan yoritadi, dalil keltiradi, manbalarga tayanadi va xulosa chiqaradi. Koreys tilida akademik yozuv o‘ziga xos uslubiy birliklar, rasmiy gap qurilishi, mantiqiy bog‘lovchilar va ilmiy terminlardan foydalanishni talab qiladi.

Koreys tilini o‘rganuvchi talabalar akademik yozuvda bir necha qiyinchilikka duch keladilar. Birinchidan, ilmiy uslubga xos so‘z va iboralarni yetarli bilmaslik. Ikkinchidan, koreys tilidagi gap oxiri shakllari va rasmiy uslubni to‘g‘ri tanlay olmaslik. Uchinchidan, o‘zbekcha fikrlash tartibini koreys tiliga so‘zma-so‘z ko‘chirish. To‘rtinchidan, manbadan foydalanish va iqtibos berish madaniyatining yetarli shakllanmaganligi. Beshinchidan, yozilgan matnni tahrirlash ko‘nikmasining sustligi.

Shu sababli akademik yozuvni o‘rgatishda faqat insho yozdirish bilan cheklanmaslik kerak. Talabaga ilmiy matn tuzilishi, kirish qismi, asosiy fikr, dalil, tahlil, xulosa, iqtibos va tahrir bosqichlari alohida o‘rgatilishi lozim. Raqamli texnologiyalar aynan shu bosqichlarda yordamchi vosita sifatida ishlatilishi mumkin.

Elektron lug‘atlar va terminologik bazalarning o‘rni

Koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda elektron lug‘atlar muhim ahamiyatga ega. Talaba ilmiy matn yozishda oddiy kundalik so‘zlardan emas, balki aniq, rasmiy va mavzuga mos leksik birliklardan foydalanishi kerak. Masalan, “ko‘rsatmoq” fe’li kundalik nutqda 보인다 shaklida ishlatilsa, ilmiy matnda 나타나다, 제시하다, 보여 주다 kabi uslubiy jihatdan mos variantlar tanlanishi mumkin.

Elektron lug‘atlar talabaga so‘zning ma’nosi, talaffuzi, qo‘llanishi, sinonimi va misollarini ko‘rish imkonini beradi. Masalan, 연구 (tadqiqot), 분석 (tahlil), 결과 (natija), 자료 (material), 관점 (nuqtayi nazar), 특징 (xususiyat), 의미 (ma’no), 비교 (qiyos), 고찰 (mulohaza, tahlil) kabi birliklar akademik yozuvda faol ishlatiladi.

Terminologik bazalar esa ilmiy soha atamalarini to‘g‘ri tanlashda yordam beradi. Masalan, tilshunoslik yo‘nalishida 의미론 (semantika), 화용론 (pragmatika), 형태론

(morfologiya), 통사론 (sintaksis), 어휘론 (leksikologiya), 담화 분석 (diskurs tahlili) kabi terminlarni to‘g‘ri ishlatish akademik matn sifatini oshiradi.

Biroq elektron lug‘atlardan foydalanishda talaba har bir so‘zni avtomatik qabul qilmasligi kerak. So‘zning kontekstdagi ma‘nosi, uslubiy darajasi va ilmiy matnga mosligi tekshirilishi zarur. Shu bois lug‘at bilan ishlash mustaqil tahlil va tanlov ko‘nikmasi bilan birga olib borilishi lozim.

Onlayn korpuslardan foydalanish

Koreys tilida akademik yozuvni rivojlantirishda onlayn korpuslar ham muhim vosita hisoblanadi. Korpus real matnlar asosida so‘z va iboralarning qanday qo‘llanishini ko‘rsatadi. Talaba faqat lug‘atdagi alohida so‘zni emas, balki uning tabiiy kontekstda qanday ishlatilishini ko‘radi.

Masalan, talaba ...에 대한 연구 (...haqidagi tadqiqot), ...을/를 중심으로 (...asosida, ...markazida), ...을/를 통해 (...orqali), ...와 관련하여 (...bilan bog‘liq holda), ...의 특징을 살펴보다 (...ning xususiyatlarini ko‘rib chiqmoq) kabi akademik iboralarni korpus orqali kuzatishi mumkin. Bu esa koreys tilida tabiiy va ilmiy uslubga mos matn tuzishga yordam beradi.

Korpusdan foydalanish talabning tarjimaga qaramligini kamaytiradi. Chunki talaba o‘zbekcha gapni koreys tiliga so‘zma-so‘z tarjima qilish o‘rniga koreys tilida mavjud bo‘lgan tayyor ilmiy iboralar va konstruksiyalarni o‘rganadi. Masalan, “ushbu maqolada ... tahlil qilinadi” gapini koreyscha 본 논문에서는 ...을/를 분석한다 shaklida ifodalash akademik uslubga mos keladi.

Matn tahrirlovchi vositalar va grammatik tekshiruv

Akademik yozuvni shakllantirishda matnni tahrirlash alohida bosqich hisoblanadi. Talaba birinchi yozgan matnini yakuniy variant deb qabul qilmasligi, balki uni qayta ko‘rib chiqishi, grammatik xatolarni tuzatishi, bog‘lovchi birliklarni tekshirishi va uslubni silliqlashi kerak. Raqamli tahrir vositalari bu jarayonda samarali yordam beradi.

Grammatik tekshiruv vositalari koreys tilidagi ayrim xatolarni aniqlashda yordam beradi. Masalan, kelishik qo‘shimchalarini noto‘g‘ri ishlatish, fe‘l zamoni, so‘z tartibi, bo‘sh joy, imlo yoki rasmiy uslubga mos bo‘lmagan iboralarni ko‘rsatishi mumkin. Biroq bunday vositalar har doim ham kontekstni to‘liq anglamaydi. Shuning uchun ularning tavsiyalari o‘qituvchi nazorati va talabning mustaqil tahlili bilan tekshirilishi zarur.

Tahrir jarayonida talaba quyidagi savollar asosida ishlashi mumkin: matn mavzuga mosmi; asosiy fikr aniqmi; gaplar mantiqan bog‘langanmi; koreyscha uslub tabiiy chiqyaptimi; ilmiy iboralar to‘g‘ri ishlatilganmi; xulosa kirish qismidagi maqsad bilan bog‘langanmi. Raqamli vositalar bu savollarga yordam beradi, lekin yakuniy mas‘uliyat talabaga tegishli bo‘lishi kerak.

Generativ AIning akademik yozuvdagi imkoniyatlari

Generativ AI koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda keng imkoniyatlarga ega. U mavzu bo'yicha reja tuzish, tayanch iboralar taklif qilish, matnni soddalashtirish, xatolarni ko'rsatish, uslubiy variantlar berish va annotatsiya tuzishda yordam berishi mumkin.

Masalan, talaba "Koreys tilida murojaat birliklari" mavzusida akademik matn yozmoqchi bo'lsa, generativ AI yordamida quyidagi reja tuzishi mumkin: mavzuning dolzarbligi, murojaat birliklarining nazariy talqini, koreys tilidagi misollar, lingvopragmatik tahlil, xulosa. Shuningdek, AI 본 연구는, 본 논문에서는, 분석 결과, 이러한 점에서, 결론적으로 kabi akademik iboralarni taklif qilishi mumkin.

Biroq generativ AIdan foydalanishda ehtiyotkorlik zarur. AI yaratgan matnni to'liq ko'chirib topshirish akademik halollikka zid. Bundan tashqari, AI ba'zan noto'g'ri ma'lumot, sun'iy uslub yoki talaba darajasiga mos bo'lmagan murakkab matn yaratishi mumkin. Shu sababli AI yakuniy muallif emas, balki yordamchi vosita sifatida ishlatilishi kerak. Talaba AI bergan ma'lumotni qayta ishlashi, tekshirishi va o'z fikri bilan boyitishi lozim.

Hamkorlikda yozish platformalari

Google Docs, Microsoft Word Online va boshqa hamkorlikda yozish platformalari akademik yozuvni o'rgatishda samarali vosita bo'la oladi. Bunday platformalarda talaba matn yozadi, o'qituvchi izoh qoldiradi, guruhdoshlar fikr bildiradi va matn bosqichma-bosqich takomillashadi.

Hamkorlikda yozish jarayoni talabalarda tahrir madaniyatini rivojlantiradi. Masalan, bir talaba matnning kirish qismini yozadi, ikkinchisi asosiy dalillarni qo'shadi, uchinchisi xulosani shakllantiradi. O'qituvchi esa grammatik, uslubiy va mazmuniy izohlar beradi. Bu jarayon akademik yozuvni individual vazifa emas, balki muloqot va qayta ishlashga asoslangan faoliyat sifatida shakllantiradi.

Bunday platformalarda matnning o'zgarish tarixini ko'rish mumkin. Bu esa talabaning yozish jarayonini baholashga yordam beradi. Natijada baholash faqat yakuniy matnga emas, balki reja tuzish, tahrir qilish va qayta yozish jarayoniga ham asoslanadi.

Raqamli texnologiyalar va akademik halollik

Raqamli texnologiyalar akademik yozuvni rivojlantirishda katta yordam bersada, akademik halollik masalasini ham dolzarblashtiradi. Talaba tarjima dasturi yoki generativ AI yordamida tayyor matn yaratib, uni o'z ishi sifatida topshirishi mumkin. Bu esa mustaqil yozuv ko'nikmasining shakllanishiga to'sqinlik qiladi.

Shu sababli koreys tilida akademik yozuvni o'rgatishda raqamli vositalardan foydalanish qoidalari aniq belgilanishi lozim. Masalan, talaba elektron lug'at va korpusdan foydalanishi mumkin; AI yordamida reja va iboralar olishi mumkin; matnni grammatik tekshiruvdan o'tkazishi mumkin; lekin yakuniy matn o'z fikri va mustaqil ishlovi asosida yozilishi shart.

Akademik halollikni ta'minlash uchun talabalardan yozish jarayonini ko'rsatish talab qilinishi mumkin. Masalan, mavzu rejasi, birinchi qoralama, tahrirlangan variant, foydalanilgan manbalar va yakuniy matn alohida topshiriladi. Bu usul talabani tayyor matn ko'chirishdan ko'ra, bosqichma-bosqich yozishga o'rgatadi.

Koreys tilida akademik yozuvni o'rgatish bo'yicha metodik tavsiyalar

Koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda raqamli texnologiyalardan bosqichma-bosqich foydalanish maqsadga muvofiq. Avval talabalar akademik yozuvga xos so'z va iboralarni elektron lug'at yordamida o'rganadi. Keyin korpus orqali ularning real qo'llanishini kuzatadi. Shundan so'ng qisqa akademik gaplar va paragraflar yozadi. Matn tahrirlovchi vositalar yordamida xatolarini ko'radi. Yakuniy bosqichda esa mustaqil akademik matn yaratadi.

Dars jarayonida quyidagi topshiriqlardan foydalanish mumkin: koreyscha akademik iboralar ro'yxatini tuzish; ilmiy maqola annotatsiyasini tahlil qilish; elektron lug'at orqali terminlarning mos tarjimasini topish; korpusdan ...에 대한 연구 kabi iboralarga misollar topish; generativ AI bergan matnни baholash va qayta yozish; Google Docsda guruh bo'lib maqola kirish qismini yozish.

Bunday topshiriqlar talabalarning nafaqat koreyscha yozish ko'nikmasini, balki tanqidiy fikrlash, manba bilan ishlash, tahrir qilish va raqamli savodxonlik qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Xulosa

Koreys tilida akademik yozuvni shakllantirish murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u grammatik bilim, leksik zaxira, ilmiy uslub, matn tuzish, manba bilan ishlash va tahrir madaniyatini talab qiladi. Raqamli texnologiyalar bu jarayonda samarali yordamchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Elektron lug'atlar terminlarni to'g'ri tanlashga, onlayn korpuslar tabiiy akademik iboralarni o'rganishga, grammatik tekshiruv vositalari xatolarni aniqlashga, generativ AI reja va tahrir jarayoniga, hamkorlikda yozish platformalari esa birgalikda matn yaratish va tahrir qilishga yordam beradi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar koreys tilida akademik yozuvni rivojlantirishda katta imkoniyat yaratadi, biroq ular talabning mustaqil fikrlashi va yozuv mas'uliyatini almashtira olmaydi. Ulardan samarali foydalanish uchun tanqidiy yondashuv, o'qituvchi nazorati, akademik halollik va metodik maqsad aniqligi zarur.

Xulosa qilib aytganda, koreys tilida akademik yozuvni shakllantirishda raqamli texnologiyalarni to'g'ri qo'llash talabalarning ilmiy matn yaratish, tahrir qilish, dalillash, koreyscha akademik uslubni egallash va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hyland K. Second Language Writing. Cambridge: Cambridge University Press, 2019.

2. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. New York: Pearson Education, 2014.
3. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.
4. 김정숙. 한국어 쓰기 교육론. 서울: 한국문화사, 2010.
5. 강현화, 원미진. 한국어교육학의 이해와 탐구. 서울: 한국문화사, 2017.